

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์
ระดับประถมศึกษาของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
The case study of the Practical Thai dancing skill management of Elementary School
Teachers of The Office of the Private Education Commission in Bangkok

นางสาวจุฑาทพร ศราภัยวานิช *

Jutharporn Saraphaiwanit

อ.ดร.ยศวีร์ สายฟ้า **

Yotsawee Saifah, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งสังเคราะห์แนวการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ และศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) จำนวน 62 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ แบบสังเกตสภาพการสอน และแบบสัมภาษณ์ครูนาฏศิลป์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การคำนวณแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และหาค่าความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบระดับค่าความต่างของการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ มีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยรวบรวมประเด็นสำคัญที่มีความสอดคล้องกัน ผลการวิจัยโดยวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ พบว่า การสอนปฏิบัติจากง่ายไปยากครูได้ปฏิบัติการสอนเป็นส่วนใหญ่ (Mean=3.96) การสอนตามความสามารถของแต่ละบุคคลครูได้ปฏิบัติการสอนเป็นส่วนใหญ่ (Mean=3.99) ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์ครูได้ปฏิบัติการสอนอย่างสม่ำเสมอ (Mean=4.32) เทคนิคการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนครูได้ปฏิบัติการสอนเป็นส่วนใหญ่ (Mean=3.95) และการเรียนรู้นาฏศิลป์แบบบูรณาการครูได้ปฏิบัติการสอนเป็นส่วนใหญ่ (Mean=3.62)

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: cartoon_ju1986@hotmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: yotsawee.s@gmail.com

Abstract

This research focuses on the synthesis of a practical Thai dancing skill of the elementary school teachers and studies the teaching management of the office of the private education commission in Bangkok. There are 62 people who are the elementary school teachers of the office of the private education commission in Bangkok from the multi-stage random sampling social studies teachers. Tools that are used in this research are interviews of the experts in the practical Thai dancing skill, the questionnaires about the practical Thai dancing skill, the observation forms, and the interviews of the Thai dancing teachers by using the information analysis, using the calculating the frequency, percentage, and the variance in order to compare the disparity of the teaching management of the practical skill in Thai dancing. There is an analysis the content by gathering a consensus on key issues. The result finds that the practicing has been taught from easy to difficult skills (mean=3.96). Teaching from the personal ability (mean=3.99). The ability to convey knowledge (mean=4.32). The technical teaching the improvement of the student's ability (mean=3.95), and the integrated learning of the Thai dancing class (mean=3.62)

คำสำคัญ : การจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์/ทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์/ภาษาทำนนาฏศิลป์
นาฏยศัพท์

Keywords: The practical Thai dancing skill management / the practical Thai dancing skill /
dance terminology language / dance terminology

บทนำ

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะแห่งการละคร ฟ้อนรำ และดนตรี เป็นศิลปวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองด้านวัฒนธรรม แสดงถึงลักษณะเด่นและเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทยที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน จึงนับเป็นมรดกประจำชาติที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้คนในสังคม ทั้งประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อประเทศชาติ ช่วยพัฒนาทางด้านร่างกาย สร้างบุคลิกภาพ ท่าทางทรวดทรงทำให้อารมณ์ดี อายุยืน ทรวดทรงสง่างาม บุคลิกดีและสามารถยึดเป็นอาชีพได้ ส่วนคุณค่าทางจิตใจและทัศนคติ ช่วยให้มีจิตใจ
ร่าเริง แจ่มใส กล้าแสดงออก มีความจำและปฏิภาณที่ดี ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตาม ความพร้อมเพรียง ความสวยงาม ตลอดจนฝึกความอดทน ความขยันหมั่นเพียร รู้จักถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก จินตนาการทำให้เป็นผู้มีสุนทรีย์
ในความงาม ช่วยกล่อมเกล่าจิตใจให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นาฏศิลป์เป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องกับภาษา ท่าทางและดนตรี ทั้งยังรวมศิลปะแขนงอื่นๆ ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม ประติมากรรมและนาฏกรรม ฉะนั้นการ
แสดงนาฏศิลป์จึงเป็นพฤติกรรมที่หล่อหลอมรวมสิ่งที่ดีงามที่เกี่ยวข้องกับ กาย วาจา ใจ ที่แสดงออกถึงความเป็น
มนุษย์ได้อย่างชัดเจน (วิมลศรี อุปรมัย, 2555)

นาฏศิลป์หรือศิลปะแห่งการร่ายรำ เป็นศิลปะการละครฟ้อนรำและดนตรีอันมีคุณสมบัติตามคัมภีร์นาฏยะ
หรือนาฏยะกำหนดว่าต้องประกอบไปด้วยศิลปะ 3 ประการ คือ การฟ้อนรำ การดนตรี และการขับร้อง รวมเข้า
ด้วยกัน ซึ่งมีการสันนิษฐานว่าเกิดจากมูลเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ เกิดจากธรรมชาติและเกิดจากการบวงสรวง
บูชาเทพเจ้า วิชานาฏศิลป์มีประโยชน์ในด้านการศึกษาหรือฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอด สามารถแบ่ง ออกเป็น 3 ด้าน

คือ (1) ประโยชน์สำหรับตนเอง มีความรู้ทางนาฏศิลป์และการละคร สามารถอธิบายความสำคัญของเนื้อหาให้คนอื่นเข้าใจ เห็นความสำคัญและมีความสามารถในการแสดงได้ (2) ประโยชน์ทั่วไป ส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นหมู่เป็นคณะได้ ช่วยสร้างบรรยากาศในหน่วยงานต่างๆ ให้ดีขึ้น (3) ประโยชน์ระดับชาติ แสดงออกถึงความเป็นอารยประเทศ (วิมลศรี อุปรมย์, 2555) จากประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทยดังที่กล่าวมาข้างต้นจึงได้มีน่านาฏศิลป์ไทยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน จากงานวิจัยของ เอื้อมเดือน ตั้งเจริญถาวร (2557) กล่าวว่า ปัจจุบันจะเห็นว่าโรงเรียนต่างๆ จัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระ ซึ่งการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในปัจจุบันบรรจุอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิชานาฏศิลป์อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 สาระ คือ ทักษะศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ โดยในแต่ละสาระจะมีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่แตกต่างกันออกไป

สำหรับในแง่ของการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ จากงานวิจัยของ มะลิวัลย์ ปัทมะ (2551) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนวิชานาฏศิลป์แบบดั้งเดิมของครู พบว่า การสอนนาฏศิลป์จะเน้นการเลียนแบบเป็นหลัก ครูผู้สอนจึงเป็นเสมือนแม่แบบของผู้เรียนโดยตรง การเรียนวิชานาฏศิลป์สิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้และเข้าใจที่สุด คือ ทักษะปฏิบัติ ทักษะปฏิบัติในการเรียนวิชานาฏศิลป์ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อผู้เรียน เนื่องจากวิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่เน้นการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาทางทฤษฎี โดยจะปฏิบัติในนาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์เป็นหลัก ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญของผู้เรียน ถ้าผู้เรียนไม่มีพื้นฐานในทักษะดังกล่าวแล้ว ก็จะไม่สามารถปฏิบัติท่าทางในเพลงต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติทั้งหมด ถ้าผู้เรียนเกิดการจดจำภาษาท่าทางนาฏศิลป์และนาฏยศัพท์ที่ไม่ถูกต้องและนำไปปฏิบัติแล้ว ก็จะส่งผลต่อเสียต่อการปฏิบัติทักษะเหล่านี้ในอนาคต และแก้ไขได้ยาก เนื่องจากพัฒนาการของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาเป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญาที่ชัดเจน ผู้เรียนจะจดจำสิ่งของหรือบุคคลต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ ซึมซับความรู้ใหม่ๆ และเลียนแบบการกระทำของบุคคลที่โตกว่า ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าควรมีการปลูกฝังทักษะปฏิบัติที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา การสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษาของครูผู้สอนนั้นสามารถใช้วิธีการต่างๆ ในการจัดสถานการณ์ เพื่อก่อประโยชน์ให้กับผู้เรียนในอันที่จะเข้าใจเนื้อหาวิชาต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ครูควรเข้าใจในหลักการสอนนาฏศิลป์ที่ถูกต้อง สามารถเลือกใช้วิธีสอนแบบต่างๆ ที่นอกเหนือจากการสอนแบบบรรยาย และการสาธิต ซึ่งมีอยู่หลายวิธี เช่น วิธีสอนโดยแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม วิธีสอนแบบอภิปราย วิธีสอนโดยการแก้ปัญหา วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ วิธีสอนโดยใช้การแสดงละครวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ วิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม วิธีสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม นอกจากนี้ควรมีการนำการสอนนาฏศิลป์ไปบูรณาการกับวิชาอื่นๆ เพื่อให้บทเรียนเกิดความสมบูรณ์มากขึ้น มีการปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการฝึกทักษะด้านนาฏศิลป์อย่างต่อเนื่อง มีแนวทางการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์และกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน (อมรา กล้าเจริญ, 2535)

จากแนวการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสรุปเป็นมโนทัศน์ได้ว่าครูผู้สอนต้องมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยยึดปฏิบัติในเรื่องของหลักการสอนนาฏศิลป์ แนวทางการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ วิธีสอนนาฏศิลป์ และการบูรณาการ ซึ่งทั้ง 4 ส่วนนี้ได้สังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ว่าครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนอย่างไร ตรงตามแนวการสอนทักษะปฏิบัติดังกล่าวหรือไม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์แนวการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมเพื่อสังเคราะห์แนวการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ และศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษาของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ประชากรในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ จำนวน 3 ท่าน และครูนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 62 โรงเรียน 31 เขต เขตละ 2 โรงเรียน โดยเลือกจากครูที่สอนวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 62 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ ระดับประถมศึกษา ดำเนินการสร้างโดยศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ และข้อมูลในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้ 1.การเรียนการสอนนาฏศิลป์มีความสำคัญอย่างไรในปัจจุบัน 2.ทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ (ภาษาท่า – นาฏยศัพท์) มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างไร 3.แนวทางการสอนหรือวิธีสอนนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษาที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย สาขานาฏศิลป์ จำนวน 3 ท่าน

2. แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ดำเนินการสร้างโดยการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และจากตำราที่เกี่ยวกับหลักวิธีในการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลในการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้น แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย สาขานาฏศิลป์ หรือมีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา นำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นจำนวน 10 ชุด ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha)

3. แบบสังเกตสภาพการสอน ดำเนินการสร้างโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดขอบเขตในการสร้างแบบสังเกต จากนั้นนำแบบสังเกตไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา

4. แบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ดำเนินการสร้างโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 62 ชุด พร้อม สอดช่องจดหมายเพื่อการส่งกลับตามระบบของไปรษณีย์ รวบรวมข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ จากครูนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษาถึงการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการ จัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ โดยการจัดกระทำข้อมูลสำหรับแบ่งระดับการปฏิบัติของครูเพื่อ ใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับค่าความต่างของการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ คือ คำนวณแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และหาค่าความแปรปรวน (t - test, ANOVA) วิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการสังเกตและการสัมภาษณ์ โดยการ วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยรวบรวมประเด็นสำคัญที่มีความสอดคล้องกัน

ผลการวิจัย

1. จากการสังเคราะห์แนวการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์ผล จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน และศึกษาจากตำราที่เกี่ยวกับหลักวิธีในการจัดการเรียนการสอนวิชา นาฏศิลป์ สามารถสรุปแนวการสอนในระดับประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การสอนจากง่ายไปยาก ประกอบด้วย ให้ผู้เรียนตัดมือตัดแขนและฝึกปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษา ทำนนาฏศิลป์พื้นฐาน ก่อนเข้าสู่บทเรียน มีการสอนแยกท่ารำที่ละส่วน โดยเริ่มจากส่วนมือ ต่อด้วยส่วนเท้า แล้ว ปฏิบัติทุกส่วนพร้อมกันตามลำดับ ยึดหลักค่อยเป็นค่อยไปให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติท่ารำแต่ละท่า แล้วจึงถ่ายทอดท่ารำใหม่ ใช้เพลงประกอบการสอนตามลำดับขั้นตอนให้มีความสัมพันธ์กับการถ่ายทอดท่ารำ

ส่วนที่ 2 การสอนตามความสามารถของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย สังเกตการปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษา ทำนนาฏศิลป์ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เลือกเพลงสอนให้มีความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียนแต่ละ ระดับชั้น สอนซ่อมเสริมนอกเวลาให้กับผู้เรียนที่เกิดทักษะการเรียนรู้ช้าในด้านการปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์ ประกอบด้วย ใช้ศัพท์ทางนาฏศิลป์ขณะ ปฏิบัติการสอน โดยใช้ศัพท์ธรรมชาติหรือคำที่ง่ายควบคู่ไปกับคำศัพท์ที่ถูกต้อง อธิบายความหมายและบรรยาย ลักษณะการปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาทำนนาฏศิลป์ตามหลักวิธีที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน สาธิตปฏิบัติท่ารำตามขั้นตอนที่ ถูกต้องแก่ผู้เรียน

ส่วนที่ 4 เทคนิคการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียน ประกอบด้วย จับท่ารำผู้เรียนระหว่างการสอน ให้ถูกต้องตามแบบแผนในการปฏิบัติ ฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจจังหวะโดยร้องเพลงประกอบการปฏิบัติท่ารำ ใส่ใจเรื่อง แฉกและท่วงท่าลีลาของผู้เรียนในการปฏิบัติท่ารำอยู่เสมอ บอกท่ารำล่วงหน้าทีละท่าแก่ผู้เรียนขณะปฏิบัติ ให้ สัญญาณในการปฏิบัติท่ารำเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนท่าได้พร้อมเพรียงกัน ให้ผู้เรียนวิเคราะห์การปฏิบัติท่ารำของเพื่อน ในชั้นเรียนพร้อมแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของท่ารำจาก เพลงที่เรียนไปแล้วกับเพลงที่เรียนในปัจจุบัน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแสดงการปฏิบัติท่ารำหน้าชั้นเรียนเป็นรายบุคคล ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติเลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหวของสิ่งมีชีวิตในรูปแบบภาษาทำนนาฏศิลป์ ให้ผู้เรียน แบ่งกลุ่มและร่วมกันวางแผนแบ่งหน้าที่เพื่อแสดงผลงานการปฏิบัติท่ารำภายในห้องเรียน

ส่วนที่ 5 การเรียนรู้นาฏศิลป์แบบบูรณาการ ประกอบด้วย ให้ผู้เรียนคิดภาษาทำนาฏศิลป์จากบทละครหรือบทประพันธ์ให้มีความสอดคล้องตรงความหมาย นำตัวเลขทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการนับจังหวะของการปฏิบัติท่ารำ สอนปฏิบัติท่ารำจากเพลงที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทย หรือเพลงที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยในแต่ละภูมิภาค ฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำอย่างถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทยเพื่อสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดภาษาทำนาฏศิลป์ในระบบโปรแกรมของโรงเรียนโดยผ่านทางคอมพิวเตอร์ ให้ผู้เรียนวาดภาพประกอบท่าทางการปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์แต่ละท่าและนาฏยศัพท์ที่ถูกต้อง สอนให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะการจัดแถวและการแปรแถวสำหรับการแสดงโดยนำตัวอักษรภาษาอังกฤษมาใช้ในการปฏิบัติ

2. จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และค่าสถิติพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 62 คน พบว่าครูส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 98.4 ส่วนด้านอายุ ครูที่สอนมีอายุระหว่าง 22-29 ปี มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 29 ด้านประสบการณ์ในการสอนนาฏศิลป์ผู้ที่มีประสบการณ์ 1-10 ปี มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46.8 ด้านระดับชั้นที่สอนครูที่สอนมากกว่า 1 ระดับ มีจำนวนมากกว่าครูที่สอนเพียงระดับชั้นเดียว คิดเป็นร้อยละ 91.9 และด้านขนาดสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเท่ากัน คิดเป็นโรงเรียนละ ร้อยละ 5

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร โดยเป็นการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์

	รายการ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.)	ความหมาย
การสอนปฏิบัติจากง่ายไปยาก				
1.	การให้ผู้เรียนตัดมือ ตัดแขน ก่อนเริ่มต้นการเรียนรู้	3.47	.863	มาก
2.	การให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์พื้นฐานก่อนเข้าสู่บทเรียน	3.63	.707	มาก
3.	การสอนแยกท่ารำทีละส่วน โดยเริ่มจากส่วนมือ ต่อด้วยส่วนเท้า แล้วปฏิบัติทุกส่วนพร้อมกันตามลำดับ	4.15	.743	มาก
4.	การยึดหลักค่อยเป็นค่อยไปให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติท่ารำแต่ละท่าแล้วจึงถ่ายทอดท่ารำใหม่	4.27	.682	มากที่สุด
5.	การใช้เพลงประกอบการสอนตามลำดับขั้นตอนให้มีความสัมพันธ์กับการถ่ายทอดท่ารำ	4.26	.745	มากที่สุด
	สรุป	3.96	.748	มาก

	รายการ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.)	ความหมาย
การสอนตามความสามารถของแต่ละบุคคล				
1.	การสังเกตการปฏิบัติงานวิชาชีพและภาษาทำนาฏศิลป์ของ ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.87	.689	มาก
2.	การเลือกเพลงสอนให้มีความเหมาะสมกับวัยและความสามารถ ของผู้เรียนแต่ละระดับชั้น	4.60	.613	มากที่สุด
3.	การสอนซ่อมเสริมนอกเวลาให้กับผู้เรียนที่เกิดทักษะการเรียนรู้ ช้าในด้านการปฏิบัติ	3.50	.919	มาก
	สรุป	3.99	.740	มาก
ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์				
1.	การใช้ศัพท์ทางนาฏศิลป์ขณะปฏิบัติการสอน โดยใช้ศัพท์ ธรรมชาติหรือคำที่ง่ายควบคู่ไปกับคำศัพท์ที่ถูกต้อง	4.11	.680	มาก
2.	การอธิบายความหมายของการปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์ได้อย่าง ชัดเจน	4.29	.687	มากที่สุด
3.	การบรรยายลักษณะการปฏิบัติงานวิชาชีพและภาษาทำนาฏศิลป์ ตามหลักวิธีที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน	4.32	.719	มากที่สุด
4.	การสาธิตปฏิบัติทำท่าตามขั้นตอนที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน	4.56	.562	มากที่สุด
	สรุป	4.32	.662	มากที่สุด
เทคนิคการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียน				
1.	การจัดทำท่าผู้เรียนระหว่างการสอนให้ถูกต้องตามแบบแผนใน การปฏิบัติ	4.31	.642	มากที่สุด
2.	การฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจจังหวะ โดยร้องเพลงประกอบการปฏิบัติ ท่าท่า	4.48	.565	มากที่สุด
3.	การใส่ใจเรื่องแถวและท่วงท่าลีลาของผู้เรียนในการปฏิบัติท่าท่า อยู่เสมอ	4.24	.645	มากที่สุด
4.	การบอกท่าท่าล่วงหน้าที่จะทำแก่ผู้เรียนขณะปฏิบัติ	3.90	.718	มาก
5.	การให้สัญญาณในการปฏิบัติท่าท่าเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนท่าได้ พร้อมเพรียงกัน	4.29	.611	มากที่สุด
6.	การให้ผู้เรียนวิเคราะห์การปฏิบัติท่าท่าของเพื่อนในชั้นเรียน พร้อมแสดงความคิดเห็นร่วมกัน	3.52	.741	มาก
7.	การให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของท่า ท่าจากเพลงที่เรียนไปแล้วกับเพลงที่เรียนในปัจจุบัน	3.47	.740	มาก

	รายการ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.)	ความหมาย
8.	การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแสดงการปฏิบัติทำรำน้าชั้นเรียนเป็นรายบุคคล	3.47	.844	มาก
9.	การให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติเลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหวของสิ่งมีชีวิตในรูปแบบภาษาท่านาฏศิลป์	3.94	.744	มาก
10.	การให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มและร่วมกันวางแผนแบ่งหน้าที่เพื่อแสดงผลงานการปฏิบัติทำร่าภายในห้องเรียน	3.85	.721	มาก
	สรุป	3.95	.670	มาก
การเรียนรู้นาฏศิลป์แบบบูรณาการ				
1.	การให้ผู้เรียนคิดภาษาท่านาฏศิลป์จากบทละครหรือบทประพันธ์ ให้ความสอดคล้องตรงความหมาย	3.68	.825	มาก
2.	การนำตัวเลขทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการนับจังหวะของการปฏิบัติทำร่า	3.84	.872	มาก
3.	การสอนปฏิบัติทำร่าจากเพลงที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทย หรือเพลงที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยในแต่ละภูมิภาค	4.11	.727	มาก
4.	การฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติทำร่าอย่างถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทย เพื่อสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ เสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี	4.23	.734	มากที่สุด
5.	การให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดภาษาท่านาฏศิลป์ในระบบโปรแกรมของโรงเรียนโดยผ่านทางคอมพิวเตอร์	2.94	1.129	ปานกลาง
6.	การให้ผู้เรียนวาดภาพประกอบท่าทางการปฏิบัติภาษาท่านาฏศิลป์แต่ละท่าและนาฏยศัพท์ที่ถูกต้อง	3.19	1.022	ปานกลาง
7.	การสอนให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะการจัดแถวและการแปรแถวสำหรับการแสดงโดยนำตัวอักษรภาษาอังกฤษมาใช้ในการปฏิบัติ	3.37	1.120	ปานกลาง
	สรุป	3.62	.918	มาก

จากตารางสรุปได้ว่า

ส่วนที่ 1 การสอนปฏิบัติจากง่ายไปยาก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=3.96$, $SD=0.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การยึดหลักค่อยเป็นค่อยไปให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติทำร่าแต่ละท่าแล้วจึงถ่ายทอดท่าร่าใหม่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.27$, $SD=0.68$) และ การให้ผู้เรียนตัดมือ ตัดแขน ก่อนเริ่มต้นการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M=3.47$, $SD=0.86$)

ส่วนที่ 2 การสอนตามความสามารถของแต่ละบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=3.99$, $SD=0.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเลือกเพลงสอนให้มีความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียนแต่ละระดับชั้นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.60$, $SD=0.61$) และการสอนซ่อมเสริมนอกเวลาให้กับผู้เรียนที่เกิดทักษะการเรียนรู้ช้าในด้านการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M=3.50$, $SD=0.92$)

ส่วนที่ 3 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.32$, $SD=0.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การสาธิตปฏิบัติท่ารำตามขั้นตอนที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.56$, $SD=0.56$) และการใช้ศัพท์ทางนาฏศิลป์ขณะปฏิบัติการสอนโดยใช้ศัพท์ธรรมชาติหรือคำที่ง่ายควบคู่ไปกับคำศัพท์ที่ถูกต้องมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M=4.11$, $SD=0.68$)

ส่วนที่ 4 เทคนิคการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=3.95$, $SD=0.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจจังหวะ โดยร้องเพลงประกอบการปฏิบัติท่ารำมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.48$, $SD=0.57$) และการให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของท่ารำจากเพลงที่เรียนไปแล้วกับเพลงที่เรียนในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M=3.47$, $SD=0.74$)

ส่วนที่ 5 การเรียนรู้นาฏศิลป์แบบบูรณาการภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=3.62$, $SD=0.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำอย่างถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทยเพื่อสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ เสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.23$, $SD=0.73$) และการให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดภาษาทำนาฏศิลป์ในระบบโปรแกรมของโรงเรียนโดยผ่านทางคอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M=2.94$, $SD=1.13$)

จากการสังเกตการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา พบว่าครูมีพฤติกรรมการปฏิบัติการสอนที่สอดคล้องจากข้อคำถาม ทั้ง 5 ส่วน จากแบบสังเกตที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู กล่าวคือ ครูมีการสอนที่เน้นการปฏิบัติจากง่ายไปยากตามขั้นตอนที่ถูกต้องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในทักษะการปฏิบัติและสามารถปฏิบัติตามครูผู้สอนได้ มีการสอนโดยยึดหลักตามความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ผลการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ครูมีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์ให้กับผู้เรียน โดยถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีสอนที่หลากหลาย เช่น วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบสาธิต เป็นต้น มีเทคนิคการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียน เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการปฏิบัติที่ดีและฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีการนำวิชาอื่นมาบูรณาการกับวิชานาฏศิลป์ขณะปฏิบัติการสอน เช่น ให้ผู้เรียนนับจังหวะการย่ำเท้าและการปฏิบัติท่ารำเป็นตัวเลขทางคณิตศาสตร์ นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้น เป็นต้น

2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test ซึ่งเป็นตัวแปร 1 ตัวที่ส่งผลต่อการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ค่าเฉลี่ยของสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นที่สอนในปัจจุบันไม่ต่างกัน $t(60)=-1.60$, $p = 0.114$ แสดงว่า ครูที่สอนระดับชั้นเดียวและครูที่สอนมากกว่าหนึ่งระดับชั้น มีการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ค่าเฉลี่ยของสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียนไม่ต่างกัน $t(60)=0.72$, $p = 0.475$ แสดงว่า ครูที่สอนโรงเรียนขนาดกลางและครูที่สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) ซึ่งเป็นตัวแปรทั้ง 3 ตัวที่ส่งผลต่อการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ค่าเฉลี่ยของการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ จำแนกตามอายุไม่แตกต่างกัน $[F(3, 58) = 0.28, p = 0.843]$ แสดงว่าครูที่มีอายุแตกต่างกันมีการจัดการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ค่าเฉลี่ยของการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนไม่แตกต่างกัน $[F(3, 58) = 0.75, p = 0.527]$ แสดงว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอน ไม่แตกต่างกันมีการจัดการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2.5 สรุปผลแนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จากข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ครูผู้สอน สามารถสรุปประเด็นได้ว่า

ครูควรฝึกให้นักเรียนรู้จักและปฏิบัติท่ารำพื้นฐาน เช่น นาฏยศัพท์ และภาษาท่า เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เน้นที่จังหวะและการใช้ทักษะลีลาเป็นสำคัญ ให้นักเรียนแม่นยำเรื่องของจังหวะ และเรียนให้สนุกสนานโดยการให้ผู้เรียนร้องเพลงประกอบการสอน บทเพลงที่ใช้ประกอบการสอนควรเป็นบทเพลงที่ค่อนข้างไพเราะน่าสนใจเพื่อดึงดูดนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นที่อยากจะเรียน บทเพลงต้องมีจังหวะที่สนุกสนาน เนื้อเพลงมีความหมายที่ดี พร้อมกับการปฏิบัติท่ารำที่นำมาตีบทควรเป็นท่ารำที่นักเรียนต้องเข้าใจความหมายให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อเพลง สอดแทรกเนื้อหาความรู้ทางด้านทฤษฎีเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชานาฏศิลป์มากขึ้น มีการสาธิตท่ารำและสอนตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ครูผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการถ่ายทอดวิชาความรู้ แนะนำแนวทางให้แก่ นักเรียนได้อย่างถูกต้อง อาจมีการปรับเปลี่ยนทำนาฏศิลป์ไปประยุกต์ให้เข้ากับเพลงสมัยใหม่ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและสนใจในการเรียนนาฏศิลป์มากขึ้น

อภิปรายผล

1. วิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่เน้นการจัดการเรียนการสอนในเชิงปฏิบัติ ผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนในการปฏิบัติท่ารำที่ถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทย มีการใช้อวัยวะทุกส่วนของร่างกายเคลื่อนไหวให้มีความสัมพันธ์กันจนเกิดเป็นท่ารำที่สวยงาม ซึ่งการฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัตินั้นครูผู้สอนจะต้องมีหลักการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในระดับขั้นที่สูงขึ้น การพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียน ครูผู้สอนจะต้องมีแนวทางการสอนคือ 1) สอนจากง่ายไปยากให้มีความสอดคล้องกับพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนในแต่ละวัย กล่าวคือ ควรมีการดัดมือ ดัดแขน ทุกครั้งก่อนการเรียน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีท่วงท่าลีลาที่อ่อนช้อยงดงามถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทย ควรเริ่มสอนจากท่าพื้นฐานแล้วพัฒนาเป็นท่าที่ยากขึ้น เช่น สอนให้รู้จักการก้าวเท้าแบบนาฏศิลป์ซึ่งถือเป็นนาฏยศัพท์พื้นฐาน โดยการก้าวไปข้างหน้าสลับไปมาซ้ายขวาลักษณะเหมือนการก้าวเท้าเดินในชีวิตประจำวัน เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่าดังกล่าวได้แล้วจึงพัฒนาจากการก้าวไปข้างหน้าเป็นก้าวไปด้านข้าง เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้สูงขึ้น ควรถ่ายทอดท่ารำทีละขั้นตอน เนื่องจากการปฏิบัติท่ารำจะต้องใช้อวัยวะทุกส่วนของร่างกายเคลื่อนไหวให้สัมพันธ์กันดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ครูผู้สอนต้องสอนโดยแยกปฏิบัติท่ารำทีละส่วน คือ สอนปฏิบัติส่วนมือจนผู้เรียนเกิดความชำนาญและสามารถปฏิบัติท่ารำดังกล่าวได้ จากนั้นจึงสอนปฏิบัติส่วนเท้า แล้วนำทั้งสองส่วนมาปฏิบัติพร้อมกัน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติท่ารำได้ง่ายขึ้น

สรุปได้ว่าหลักการสอนจากง่ายไปยากดังกล่าว จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งวิชาอื่นๆ สามารถนำหลักการนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับสุริเยศวร์ พิศิลป์ (2558) กล่าวว่าคณิตศาสตร์เป็นวิชาเป็นวิชาที่นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อันเป็นผลเนื่องมาจากคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องคิดคำนวณ มีกฎ สูตร ทฤษฎีที่ซับซ้อน จึงทำให้ผู้เรียนท้อแท้ เบื่อหน่ายต่อกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และมีเจตคติในทางลบต่อวิชาคณิตศาสตร์ ผู้สอนจึงคิดว่าน่าจะนำวิธีการเรียนการสอนจากง่ายไปยากมาใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 2) การสอนตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ โดยครูผู้สอนต้องหมั่นสังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคลในขณะปฏิบัติท่ารำ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการปฏิบัติท่ารำอยู่ในระดับใด สามารถแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องท่ารำของผู้เรียนแต่ละคนที่เกิดทักษะการเรียนรู้ช้าได้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซ่อมเสริมนอกเวลา นอกจากนี้ครูผู้สอนควรเลือกเพลงประกอบการสอนให้มีความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น เช่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรเลือกเพลงสอนที่ไม่ยากจนเกินไป บทเพลงควรเน้นจังหวะที่สนุกสนาน ลักษณะของท่ารำควรเป็นท่าพื้นฐานที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและนำไปพัฒนาในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ จึงเห็นได้ว่าการสอนตามความสามารถของแต่ละบุคคลจึงมีความสำคัญที่จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนให้สำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เรณู โกศินานนท์ (2548) กล่าวว่า หลักการและเทคนิคการสอนนาฏศิลป์ครูผู้สอนต้องสอนตามความสามารถของบุคคล เช่น นักเรียนคนไหนรำได้เร็วก็จะสอนเร็ว แต่ถ้านักเรียนคนไหนรำได้ช้า ครูก็จะต่อท่ารำหรือสอนให้อย่างช้าๆ

3) ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะกระบวนการที่สามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้ ทั้งในเรื่องของการใช้ศัพท์ทางนาฏศิลป์ขณะปฏิบัติการสอน เนื่องจากวิชานาฏศิลป์เป็นวิชาเฉพาะที่มีศัพท์ในการปฏิบัติท่าทาง โดยครูผู้สอนอาจใช้ศัพท์ธรรมชาติหรือคำง่ายควบคู่ไปกับศัพท์ที่ถูกต้องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการปฏิบัติท่าทางได้มากขึ้น เช่น คำว่าเปิดสันเท้าหลัง คือการบอกให้ผู้เรียนยกสันเท้าหลังให้ลอยขึ้นจากพื้นหลังจากก้าวเท้าหน้า โดยครูอาจใช้คำที่ผู้เรียนฟังแล้วเกิดความเข้าใจ เป็นคำที่ใช้พูดในชีวิตประจำวัน นอกจากการใช้ศัพท์ทางนาฏศิลป์แล้วต้องมีการบรรยายและอธิบายความหมายของการปฏิบัติท่ารำรวมทั้งลักษณะในการปฏิบัติท่าทางตามหลักวิธีที่ถูกต้อง อีกทั้งครูผู้สอนต้องมีความแม่นยำในท่วงท่าลีลาต่างๆ ที่ถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทย ถ่ายทอดโดยการสาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่างและปฏิบัติตาม จึงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัติที่ดีได้ จึงเห็นได้ว่าการที่ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์นั้นมีความสำคัญที่จะเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ไพโรจน์ คะเซนทร์ (2557) กล่าวว่า การสอนนาฏศิลป์นั้นครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถทางนาฏศิลป์เพื่อเป็นต้นแบบให้กับผู้เรียนได้สังเกต 4) เทคนิคการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะในรายวิชาใดครูผู้สอนที่เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความสามารถที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถให้บรรลุผลตรงตามจุดประสงค์และช่วยให้กิจกรรมการสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสอนนาฏศิลป์ครูผู้สอนก็จำเป็นที่จะต้องมีความรู้เฉพาะ เช่น มีการจับท่ารำผู้เรียนขณะปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบแผน การบอกท่ารำล่วงหน้าทีละท่าแก่ผู้เรียน การให้สัญญาณในการปฏิบัติท่ารำเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนท่าได้พร้อมเพรียงกัน เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนเกิดความน่าสนใจมีคุณภาพและช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ตรงตามที่กรมวิชาการ (2545) ระบุไว้ว่า เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ผู้สอนจะต้องรู้จักนำวิธีสอนและเทคนิคการสอนมาจัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย

5) การเรียนรู้ทางศิลปะแบบบูรณาการ เป็นการนำวิชาในกลุ่มสาระอื่นมาบูรณาการกับวิชานาฏศิลป์ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดความน่าสนใจและเกิดความสมบูรณ์มากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเรียนวิชานาฏศิลป์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งถือได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนควรยึดถือเป็นหลักการสอนและนำไปปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับ รจนา สุนทรานนท์ (2551) กล่าวว่า ผู้สอนควรใช้วิธีการสอนนาฏศิลป์ไทยให้สัมพันธ์กับวิชาสามัญอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ความรู้ในวิชาสามัญมาใช้กับวิชานาฏศิลป์และใช้ความรู้วิชานาฏศิลป์ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนวิชาสามัญด้วย และ กรมวิชาการ (2545) กล่าวว่า ครูผู้สอนควรบูรณาการวิชานาฏศิลป์กับสาขาอื่นๆ เช่น ภาษาไทย สังคม รวมทั้งชีวิตประจำวัน คือการนำไปใช้ในโอกาสต่างๆ ได้

2. จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่าครูผู้สอนนาฏศิลป์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน สอนในระดับชั้นที่ต่างกัน มีอายุต่างกัน และมีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักจากการสังเคราะห์แนวทางการสอนของผู้วิจัยทั้ง 5 ส่วน ส่วนที่ 1 การสอนจากง่ายไปยาก พบว่าได้ปฏิบัติตามการสอนแบบยึดหลักค่อยเป็นค่อยไปในการถ่ายทอดทำให้แก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ในทางตรงกันข้ามการให้ผู้เรียนดัดมือดัดแขน ก่อนการเรียนค่อนข้างน้อย ส่วนที่ 2 การสอนตามความสามารถของแต่ละบุคคล พบว่าได้มีการเลือกเพลงสอนให้มีความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียนเป็นอย่างมาก แต่การสอนซ่อมเสริมนอกเวลาให้กับผู้เรียนที่เกิดทักษะการเรียนรู้ช้าไม่ได้ปฏิบัติเท่าที่ควร ส่วนที่ 3 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์ พบว่าครูได้มีการสาธิตท่าทำตามขั้นตอนที่ถูกต้อง แต่ยังไม่ได้ใช้ศัพท์ทางนาฏศิลป์ขณะปฏิบัติการสอนเท่าที่ควร ส่วนที่ 4 เทคนิคการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียน พบว่าครูได้ฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจจังหวะโดยร้องเพลงประกอบการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ แต่ไม่ได้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเปรียบเทียบท่าของเพลงและแสดงหน้าชั้นเรียนเป็นรายบุคคลเท่าที่ควร ส่วนที่ 5 การเรียนรู้ทางศิลปะแบบบูรณาการ พบว่าครูได้นำวิชาสุขศึกษาและพลศึกษามาบูรณาการกับวิชานาฏศิลป์มากที่สุด โดยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติท่าอย่างถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทยเพื่อสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และเสริมสร้างบุคลิกภาพ แต่ไม่ได้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดในระบอบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนเท่าที่ควร ซึ่งเห็นได้ว่าครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์จะมีลักษณะการถ่ายทอดความรู้ในเชิงปฏิบัติที่เหมือนกัน เนื่องจากวิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่มีลักษณะการปฏิบัติที่มีความเฉพาะ บุคคลที่จะไปเป็นครูสอนนาฏศิลป์ต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการปฏิบัติทักษะและการถ่ายทอดความรู้โดยตรง โดยจะต้องศึกษาแนวทางการสอนและจุดมุ่งหมาย รวมทั้งวิธีการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อมรา กล้าเจริญ (2535) กล่าวว่า การศึกษาวิชานาฏศิลป์ในลักษณะของผู้จะไปเป็นครูอาจารย์สอน มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาอย่างกว้างๆ เพื่อให้เข้าใจแนวทางและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ผู้ศึกษาต้องศึกษาหลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษา ว่าเนื้อหาของนาฏศิลป์มีมากน้อยเพียงใด สรุปได้ว่าการศึกษาวิธีสอนนาฏศิลป์ทั้งวิชาเอกและวิชาโทจะมีจุดมุ่งหมายแนวเดียวกันจะแตกต่างกันตามวาระโอกาสและวิธีการนำไปใช้ และไพโรจน์ คะเชนทร์ (2557) กล่าวว่า นาฏศิลป์เป็นการเรียนที่เน้นทักษะการปฏิบัติ ซึ่งมีความแตกต่างจากการสอนวิชาอื่นๆ กล่าวคือ นาฏศิลป์เป็นการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างมีลีลาท่าทางที่อ่อนช้อยและงดงาม

ดังนั้นการสอนนาฏศิลป์จึงจำเป็นต้องมีหลักการสอนนาฏศิลป์โดยเฉพาะเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร เมื่อแบ่งเป็น 5 ส่วนจะพบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์ ($M=4.32$) ซึ่งประกอบด้วย

- 1) การใช้ศัพท์ทางนาฏศิลป์ขณะปฏิบัติการสอน โดยใช้ศัพท์ธรรมชาติหรือคำที่ง่ายควบคู่ไปกับคำศัพท์ที่ถูกต้อง
- 2) การอธิบายความหมายของการปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์ได้อย่างชัดเจน
- 3) การบรรยายลักษณะการปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ตามหลักวิธีที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน
- 4) การสาธิตปฏิบัติท่ารำตามขั้นตอนที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่ครูผู้สอนจะใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย อธิบาย และการสาธิตมากกว่าวิธีสอนแบบอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และสามารถปฏิบัติท่ารำได้ถูกต้อง โดยการสอนครูผู้สอนสาธิตการปฏิบัติท่ารำก่อนและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามในเรื่องของนาฏยศัพท์และภาษาทำ มีการปฏิบัติท่ารำในส่วนตัว ต่อด้วยส่วนเท้า แล้วปฏิบัติพร้อมกันให้สัมพันธ์กันทั้งมือและเท้า อาจมีการสาธิตท่ารำต่างๆในช่วงเวลาว่างเพื่อให้ให้นักเรียนใช้เวลาว่างในการฝึกทักษะทางนาฏศิลป์ ที่สำคัญครูผู้สอนจะต้องเป็นต้นแบบ หรือแบบอย่างที่ดีในการถ่ายทอดวิชา แนะนำแนวทางการปฏิบัติให้แก่นักเรียนได้ถูกต้อง ครูต้องมีความแม่นยำในเรื่องความหมายของการปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์ และสามารถบรรยายลักษณะการปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ตามหลักวิธีที่ถูกต้อง นอกจากนี้วิชานาฏศิลป์ยังมีศัพท์เฉพาะที่ใช้เรียกในการปฏิบัติท่ารำ ซึ่งครูผู้สอนต้องใช้ศัพท์ในการอธิบายและบรรยายขณะปฏิบัติท่ารำให้แก่ผู้เรียนโดยอาจเปลี่ยนศัพท์ที่ง่ายขึ้นในบางครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนจดจำและสามารถปฏิบัติท่ารำได้ จึงเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ ในส่วนที่ครูผู้สอนต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในทักษะการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ เรณู โกสินานนท์ (2548) กล่าวว่า การใช้ศัพท์นาฏศิลป์ในบางครั้งครูผู้สอนอาจเปลี่ยนใช้คำศัพท์ที่ฟังแล้วเข้าใจง่ายสบาย เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจง่ายและจำได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อนักเรียนจำได้แล้วครูจึงบอกให้ทราบถึงศัพท์ที่เรียกที่ถูกต้องตามหลักวิชานาฏศิลป์ การบอกอาจบอกควบคู่ไปกับขณะต่อท่ารำ หรืออธิบายให้เข้าใจภายหลังได้แต่ควรให้นักเรียนจำชื่อที่ถูกต้องได้ การสอนแต่ละท่าต้องอธิบายและแนะนำอย่างละเอียดตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า และ รจนา สุนทรานนท์ (2551) กล่าวว่าเทคนิควิธีการสอนนาฏศิลป์ คือการใช้วิธีการสอนโดยการถ่ายทอดความรู้หรือการฝึกทักษะกระบวนการคิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ การจัดทำเป็นการสอนของผู้สอนอาจอยู่ในรูปของบรรยาย อธิบาย และสาธิตปฏิบัติให้ดู

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายและมีความน่าสนใจ และเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และกระบวนการต่างๆให้นักเรียน
2. โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมินครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติวิชานาฏศิลป์
3. โรงเรียนควรหาแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนการสอนสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยควรศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ระดับมัธยมศึกษาของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับระดับประถมศึกษา
2. ผู้วิจัยควรศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พร้อมแนวทางแก้ไขเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและปรับปรุงให้ดีขึ้น
3. ผู้วิจัยควรศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ด้วยวิธีสอนที่ถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์และวิธีสอนทั่วไป

รายการอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- รจนา สุนทรานนท์. (2551). *วิธีสอนและเทคนิคการสอนนาฏศิลป์ไทย*. ปทุมธานี: ศูนย์ปฏิบัติการพิมพ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ไพโรจน์ คะเชนทร์. (2557). *การสอนนาฏศิลป์*. สืบค้นจาก <http://www.wattoongpel.com>
- เอี่ยมเดือน ตั้งเจริญถาวร. (2557). การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ระยอง ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. *วารสารครุศาสตร์*, 9(4), 54.
- มะลิวัลย์ ปัทมะ. (2551). การพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน การวิจัยเชิงทดลองแบบอนุกรมเวลา. *วารสารครุศาสตร์*, 4(1), 525.
- เรณู โกศินานนท์. (2548). *นาฏยศัพท์ ภาษาทำนาฏศิลป์ไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วิมลศรี อุปรมัย. (2555). *นาฏกรรมและการละคร*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยสวรรค์ พิศลิป. (2558). *การสอนจากง่ายไปยาก*. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/122768>
- อมรา กล้าเจริญ. (2535). *วิธีสอนนาฏศิลป์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.